

В.В. ЛОЯ

Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
вул. Тимірязівська, 1, м. Київ, 01014, Україна

**НОВЕ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ
SPIRANTHES SPIRALIS (L.) CHEVALL.
(*ORCHIDACEAE* JUSS.) В УКРАЇНІ**

Ключові слова: *Spiranthes spiralis*, нова знахідка, Закарпаття

Spiranthes spiralis (L.) Chevall. — рідкісний європейсько-середземноморський вид. У флорі України є на північно-східній межі ареалу [1]. Донедавна єдиним підтвердженням його локалітетом на території України вважалася г. Лиса біля м. Добромиля Львівської обл. [3]. У флорі сусідніх країн — Польщі, Словаччини, Угорщини — цей вид також належить до рідкісних і на більшості своїх колишніх місцезнаходжень нині вже не трапляється [5, 6]. У Словаччині раніше *S. spiralis* зроставав, зокрема, у східних регіонах, на кордоні з Україною, проте зник там. Для Закарпаття він не наводився, але опрацьовуючи гербарій (BP), ми з'ясували, що *S. spiralis* наприкінці ХІХ ст. Л. Вагнер знаходив у м. Хусті. У вересні 2006 р. ми виявили *S. spiralis* у Великоберезнянському р-ні Закарпатської обл. на території Ужанського національного природного парку, менш як за кілометр від кордону зі Словаччиною, поблизу с. Стричава. Про можливість знахідки цього виду на Закарпатті наголошували R. Soó [4] та В.Г. Собко [2].

Популяція виявлена на схилі південної експозиції в урочищі Горб на висоті близько 700 м над р.м. в угрупованні, де домінує *Festuca pratensis* Huds. з участю *Nardus*

stricta L., *Briza media* L., *Thymus alternans* Klok., *Euphrasia rostkoviana* Hayne. Основна частина цієї популяції займає площу майже 0,3 га, розділена невеликою ділянкою лісу на дві мікропопуляції, що є луками, оточеними лісом. Проте окремі особини траплялися і на відстані приблизно 300 м від основної частини популяції. Перша мікропопуляція, розміщена нижче, займає площу майже 13 x 30 м². Тут знайдено 42 генеративні особини. Площа другої становить близько 30 x 100 м² і на ній виявлено 47 генеративних особин. Її розміщення у популяції — індивідуально-групове. Прикореневі листки генеративного пагона наступного року виявлені у більшості особин.

Через нижню частину популяції тягнеться стежина, також наявне незначне пасовищне навантаження. Друга частина зазнає сильнішого антропогенного впливу: час від часу тут розпалюють вогнища, третина луки відгороджена, переорана і на ній вирощують картоплю. Двічі-тричі на рік через ці луки проїжджає гусеничний трактор, місцеві мешканці витоптують рослинність, оскільки тут проходить шлях до лісу і пасовищ, зрідка проганяють худобу. Загроза для популяції полягає в можливому розорюванні земель.

Неправильна форма охорони може спричинити зникнення популяції [3]. Суттєвою загрозою для існування виду є зміна режиму господарювання. У Словаччині більшість зниклих локалітетів були пасовищами з досить інтенсивним режимом випасання худоби (насамперед овець). Причинами зникнення вважають скорочення пасовищ унаслідок зменшення кількості худоби, використання мінеральних добрив [5]. Тобто незначний антропогенний тиск, ймовірно, є сприятливим для існування цього виду. Необхідно продовжувати дослідження, контролювати стан популяції, здійснювати пошуки нових місцезнаходжень виду.

1. Протопопова В.В. *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. // Червона книга України. Рослинний світ. — К.: УЕ, 1996. — С. 401.
2. Собко В.Г. Орхідеї України. — К.: Наук. думка, 1989. — 192 с.
3. Хміль Т.С. *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. у флорі України // Мат-ли XII з'їзду УБТ. — Одеса, 2006. — С. 57.
4. Soó R. A short survey of the orchids of the Soviet Union // Ann. Univ. Sci. Sec. biol. — Budapest, 1969. — P. 53—74.
5. Szlachetko D.L. Storzcyki. Flora Polska. — Warszawa, 2001. — 168 p.
6. Čerňovský J., Feráková V., Holub J., Maglocký Š., Procházková F. Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichův SR a ČR Vol. 5. Vyšší rostliny. — Bratislava: Příroda a s., 1999. — 456 p.

Рекомендує до друку
С.Л. Мосякін

Надійшла 18.01.2008

V.V. Loya

Национальный ботанический сад им. М.М. Гришко НАН Украины, г. Киев

**НОВОЕ МЕСТОНАХОЖДЕНИЕ *SPIRANTHES SPIRALIS* (L.)
CHEVALL. (*ORCHIDACEAE* JUSS.) В УКРАИНЕ**

Приводятся сведения о новом местонахождении редкого во флоре Украины вида *Spiranthes spiralis* в Закарпатье. Новое местонахождение было обнаружено в сентябре 2006 г. В этой популяции насчитывалось 95 генеративных особей.

Ключевые слова: *Spiranthes spiralis*, новое местонахождение, Закарпатье.

V.V. Loya

M.M. Grishko National Botanical Gardens, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

**A NEW LOCALITY OF *SPIRANTHES SPIRALIS* (L.) CHEVALL.
(*ORCHIDACEAE* JUSS.) IN UKRAINE**

The article presents information about a new locality of the rare orchid species *Spiranthes spiralis* in Transcarpathia. The new locality of *S. spiralis* was discovered in September 2006. 95 generative specimens were found in this locality.

Key words: *Spiranthes spiralis*, new locality, Transcarpathia.